

Мукачівський державний університет
Кафедра психології
Малопольський державний університет імені Вітольда Пілецького в Освенцімі
Університет прикладних наук в м. Ельблонг
Пряшівський університет
Волинський національний університет ім. Лесі Українки

Становлення особистості: персоногенетичний контекст

Збірник тез доповідей

III Міжнародної науково-практичної конференції

Україна, Мукачево 23-24 квітня 2025 р.

УДК 159.923.2:159.922(043.2)

*Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет Науково-технічною радою
Мукачівського державного університету (Протокол № 3 від 23.05.2025 р.)*

C11

Становлення особистості: персоногенетичний контекст: збірник тез доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції, 23-24 квітня 2025р., м. Мукачево / ред. кол. Л. І. Капітан (гол. ред.) та ін. Мукачево: Вид-во МДУ, 2025. 157 с.

Редакційна колегія:

Капітан Л. І. – д. істор. н., професор (голова); Туріс І. Ю. – к. філол. н., доцент;
Корнієнко І. О. – д. психол. н., професор; Щербан Т.Д. – д. психол. н., професор; Брецько
І. І. – к. психолог. н., доцент; Воронова О. Ю. – к. психолог. н., доцент.

УДК 316.621:37.091.12:615.851-051-047.22(043.2)

ІНОКЕНТІЙ КОРНІЄНКО,
д. психол. н., професор,
кафедра психології
Мукачівський державний університет
ЮЛІЯ НАІСТА,
здобувач другого (магістерського) рівня
вищої освіти,
Мукачівський державний університет

АСЕРТИВНІСТЬ ЯК КЛЮЧОВА КОМПЕТЕНЦІЯ СУЧАСНОГО ПСИХОТЕРАПЕВТА

Асертивність – це інтегральна характеристика активності людини, особистісна якість, необхідна для здійснення успішної діяльності. Асертивність особливо важлива у сучасних соціально-економічних умовах, коли успіх залежить від цілеспрямованості, активності, впевненості у собі, відкритості, ініціативності, наполегливості, енергійності людини.

Термін «асертивність» походить від англійського слова «assertive», що означає ствердний, позитивний чи надмірно наполегливий, самовпевнений, наполегливий, і є відносно новим поняттям у вітчизняній психології.

Концепція асертивності оформилася наприкінці 50-х – початку 60-х років XX століття у працях американського психолога Е. Солтера і ввібрала в себе ключові положення, що входили в поширену в ті часи гуманістичну психологію (зокрема, протиставлення самореалізації та бездушного маніпулювання людьми), а також трансактного аналізу.

Ендрю Солтер [1] вперше визначив фізіологічні закономірності та основи асертивної поведінки, а також розглядав асертивність як конструктивний спосіб міжособистісної взаємодії і світобачення взагалі. На думку вченого, асертивність – це природна, здорова форма вираження емоцій і вона є протилежністю пригніченню (інгібіції).

Згодом Джозеф Вольпе та Арнольд Лазарус [2] пішли далі та окреслили чіткі межі між агресивністю та асертивністю. Вони припустили, що в деяких ситуаціях люди можуть вести себе асертивно, а в деяких вдаватись до неефективних стратегій.

Вивченням та тренінгом асертивності також займались Роберт Альберті та Майкл Еммонс [3]. Вони стверджували, що кожна людина має змогу вільно висловлювати свої почуття і не відчувати за це провини, за умови, що висловлювання цієї людини не буде шкодити іншим. За їхнім визначенням, асертивність – це здатність відкрито, чесно та з повагою виражати свої думки, почуття та потреби, не порушуючи прав інших людей.

Про біологічну заданість асертивності, що сприяє саморозвитку особистості, згадували і представники гуманістичної психології (Е. Берн, Ш. Бюллер, М. Джеймс, Д. Джонгвард, А. Маслоу, Г. Оллпорт, К. Роджерс, Ф. Перлз, Е. Фромм та ін.).

У роботах вітчизняних вчених «асертивність» розуміється, як стабільна

Становлення особистості: персоногенетичний контекст: збірник тез доповідей 23-24 квітня 2025 р.

особистісна характеристика, як складна, багатокomпонентна якість, що включає в себе емпатію, відповідальність за власне життя, здатність усвідомлювати свої сили [4].

Мануель Дж. Сміт [5] вивів десять «асертивних прав»:

1. Право самому оцінювати свою поведінку, думки та емоції і брати за них відповідальність.
2. Право не пояснювати і не виправдовувати свою поведінку.
3. Право вирішувати, чи брати на себе відповідальність за проблеми інших людей.
4. Право змінювати свою думку.
5. Право помилятися і відповідати за свої помилки.
6. Право говорити: «Я не знаю».
7. Право бути незалежним від доброзичливості інших при прийнятті рішень.
8. Право говорити: «Мене це не цікавить».
9. Право приймати нелогічні рішення.
10. Право сказати: «Я не розумію» і «Мене це не хвилює».

Наш науковий інтерес спрямований на вивчення асертивності як ключової якості психотерапевта, оскільки в його професійній діяльності асертивність виконує кілька критично важливих функцій:

1. Захист професійних меж – дозволяє уникати подвійних стосунків, надмірного емоційного залучення та експлуатації терапевта клієнтом (Barnett, 2017).
2. Регулювання очікувань клієнта – чітке окреслення того, що може запропонувати терапія, а що ні.
3. Підтримка здорової терапевтичної динаміки – баланс між емпатією та необхідністю зберігати роль експерта.
4. Запобігання професійному вигоранню – здатність говорити «ні» запитам, що виходять за межі компетенції або ресурсів терапевта (Maslach & Leiter, 2016) [6].

Асертивність психотерапевта формується під впливом багатьох особистісних та професійних чинників. Якщо терапевт має труднощі з асертивністю, це може впливати на терапевтичний процес, якість взаємодії з клієнтами та професійне благополуччя.

Дослідження підтверджують, що психотерапевти з високим рівнем асертивності: менше піддаються вигоранню, оскільки ефективно розподіляють власні ресурси (Maslach & Leiter, 2016) [6]; досягають кращих терапевтичних результатів, тому що встановлюють чіткі очікування (Norcross & Wampold, 2018) [7]; мають менше етичних порушень, адже не схильні до подвійних стосунків (Zur, 2007)[8].

Отже, асертивність – це здатність відстоювати свої межі, висловлювати власну думку та захищати свої права без порушення прав інших. Це якість особистості, яка є однією із ключових в професії психотерапевта.

Література:

1. Salter A. Conditioned reflex therapy. New York: Creative Age Press, 1949. 359 p.

Становлення особистості: персоногенетичний контекст: збірник тез доповідей 23-24 квітня 2025 р.

2. Wolpe J., Lazarus A. Behavior Therapy Techniques. Oxford: Pergamon Press, 1966.
3. Патерсон Ренді Дж., Практичний посібник з асертивності. Як висловлювати свої думки і відстоювати себе на роботі та в стосунках. Житомир: Морфеус, 2023. 400 с.
4. Подоляк Н. М. Індивідуально-психологічні особливості асертивності особистості: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01. Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. Одеса, 2014. 200 с.
5. Manuel J. Smith. When I say no, I feel guilty. How to cope – using the skills of systematic assertive therapy. Dial Press, 1975. 302 p.
6. Maslach, C., Leiter, MP Розуміння досвіду вигорання: останні дослідження та їх значення для психіатрії. *Світова психіатрія*. 2016. Вип. 15. С. 103-111. DOI: <https://doi.org/10.1002/wps.20311>
7. Norcross, J. C., Wampold, B. E. Evidence-based therapy relationships: Research conclusions and clinical practices. *Psychotherapy*. 2011. Vol. 48(1). P. 98-102.
8. Zur, O. Boundaries in psychotherapy: Ethical and clinical explorations. American Psychological Association. 2007.

УДК 159.964.21:159.923:355.01(477)(043.2)

ІНОКЕНТІЙ КОРНІЄНКО

доктор психологічних наук, професор, доцент кафедри психології
Мукачівський державний університет
ФЕТЬКО А.В.,
здобувачка вищої освіти
Мукачівський державний університет

ВНУТРІШНЬООСОБИСТІСНІ КОНФЛІКТИ В ПРОЦЕСІ ПЕРВИННОЇ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Актуальність теми зумовлена тим, що війна в Україні кардинально змінила умови первинної професіоналізації молоді, створюючи глибокі внутрішньоособистісні конфлікти. Цей етап формування професійної ідентичності відбувається на тлі екзистенційних викликів, невизначеності, стресу та соціального тиску, що суперечить довоєнним планам та амбіціям. Вивчення цих конфліктів є критично важливим для психологічної науки та розробки механізмів підтримки студентів, чиє психічне здоров'я та майбутнє професійне становлення є запорукою відновлення країни.

Мета дослідження – здійснити теоретичний аналіз проблеми та визначити психологічні особливості прояву внутрішньоособистісних конфліктів у студентів у процесі первинної професіоналізації в умовах війни в Україні.

Об'єкт дослідження – внутрішньоособистісний конфлікт як психологічний феномен. Предмет дослідження – психологічні особливості внутрішньоособистісних конфліктів у студентів ЗВО під час первинної професіоналізації в умовах війни.

Теоретичний аналіз проблеми внутрішньоособистісного конфлікту спирався на класичні та класичні психологічні концепції. Внутрішній конфлікт розглядається як результат суперечності між різними мотивами, цінностями, потребами чи ролями особистості. Екзистенційна психологія (В. Франкл) [1] пояснює такі конфлікти через кризу сенсу життя, яка загострюється в умовах війни, коли звичні цілі втрачають актуальність, а майбутнє є невизначеним.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>